

Turbuly Lilla

Félúti Ház

Minden jót, Elling!

Bemutató a Hevesi Sándor Színházban
Zalaegerszeg, 2010. november

„Két nagyon különböző személyiség vívja ezeket az apró
csatákat, más módon, más kimenetellel” - Schnell Ádám és
Besenczi Árpád

A Félúti Ház Pózván található, nevéhez illően tényleg körülbelül félúton a falu és a kórház között. Olyan betegek költözhetnek be oda, akik már nem szorulnak kórházi pszichiátriai kezelésre, de még nincsenek olyan jól, hogy saját otthonukban, önállóan élhessenek. Itt ahhoz kapnak segítséget, hogy később maguk is el tudjanak igazodni a mindennapokban. És hogy mi köze van mindennek a Minden jót, Elling! című színműhöz? Nagyon is sok, ugyanis a norvég szerző, Axel Hellstenius tragikomédiája is azok közé a darabok közé tartozik, amelyek azt vizsgálják, hogyan hat a személyiségre, ha egy szűk, zárt közösségben kényszerülünk élni. A különbség például a nagyon sokat játszott Kakukkfészekhez képest az, hogy ez a darab akkor kezdődik, amikor a két főszereplő elhagyja ezt a közösséget, ott állnak félúton az elmeógyógyintézet és a „normális” élet között, és egy gondozó időszakonkénti segítségével önálló életet akarnak kezdeni.

A jól eltalált, hatásos nyitóképpel éppen abban a pillanatban állítja elénk a két főszereplőt, amikor a szó konkrét értelmében kilépnek az elmeógyógyintézet kapuján. Egyikük, Kjell Barne (Besenczi Árpád) szinte egész életét bent töltötte, másikuk, Elling (Schnell Ádám) csak az

utóbbi néhány évet, annak előtte viszont felnőttként is édesanyja kicsi fiaként, tényleges önállóság nélkül létezett. Állnak előttünk, bizonytalansággal, félelemmel és feszültséggel a szemükben-arcukon, egy-egy bőrrönddel a kezükben, és az éles, bántó fényben hosszú percekig csak nézik ezt az ismeretlen és fenyegető külvilágot – vagyis minket, nézőket. Aztán belépnek a saját, kétszemélyes „félúti házukba”, és pontosan úgy rendezik be, ahogy azt az intézetben megszokták.

Az erre az előadásra visszakapott stúdiósínpad, amely egyébként most már a Griff Bábszínház otthona, megfelelő teret biztosít a kamarajátéknak. A díszlet alkotó IKEA-stílusú bútorokat maguk a főszereplők mozgatják – oldódásukkal párhuzamosan lazítva a berendezés kórházi merevségén. Egy-egy tárgy, kép, mint például Elling édesanyjának fényképe, és annak vándorlása az előadás során, de a valóban jellemfestő jelmezek is fontos részesei a játéknak. (A díszlet és a jelmez egyaránt Pílinyi Márta munkája.)

A darab apró mozzanatokon keresztül mutatja be, hogy milyen, a legtöbbször számunkra magától értetődő tennivalókkal, amilyen mindennapi hétfőpróbakkal kell

megbirkóznuk a főszereplőknek. Egy telefonhívás lebonyolítása, a bevásárlás vagy éppen a vendégfogadás mind-mind rémisztő, megoldhatatlan feladatnak tűnik a szemükben. Két nagyon különböző személyiség vívja ezeket az apró csatákat, más módon, más kimenetellel. Elling a hétköznapi helyzetekben holmi kevés hasznát veszi intellektuális előnyének. Kjell Barne indul messzebről, neki jóval kevesebb tapasztalata van a kinti életről, így kezdetben jobban rászorul társa segítségére, de hiába indul hendikeppel a szabad életbe, gyorsabban oldódik, és ő az, aki némi botladozás után képes lesz kapcsolatot is kiépíteni a házban lakó Gunn-nal. Karaktere kicsit hasonlít John Steinbeck Egerek és emberek című regényének Lennie-jére, és egy darabig bizonytalanságban tartja a nézőt, hogy várható-e a regénybelihez hasonlóan tragikus fordulat itt is, vagy ennél szerencsésebb és könnyedebb feloldással szolgál a darab és az előadás. Ez a kis műfaji és súlybeli bizonytalanság aztán egy idő után eldől, és a mérleg a súlytalanabb irányba billen. Mindez persze elsősorban nem a színészi alakításra, hanem a darabra és a rendezésre vonatkozó kérdés. Hellstenius színműve azok közé a hálás szerepeket kínáló darabok közé tartozik, amelyek egy súlyos társadalmi - emberi problémát vetnek fel, de meglegszenek annak a felszín közelében maradó, mélyebb rétegeket csak futólagosan érintő, és mindenképpen biztató végkimenetelt nyújtó feldolgozásával. Javukra írható azonban, hogy magával a kérdésfelvetéssel is megszólíthatják a nézőket, és a pusztá szórakozásnál már így is jóval többet nyújtanak. Csak két példa a közelmúlt sikeres bemutatóiból arra, hogy az ilyen darabokra jelentős közönségigény mutatkozik: az autizmussal foglalkozó Esőember (Belvárosi Színház) vagy az eutanázia kérdését körbejáró Mégis, kinek az élete? (Centrál Színház).

Sztarenki Pál nem először állította színpadra a darabot. 2008-ban már megrendezte a József Attila Színházban, a főszerepeket illetően ugyanebben a szereposztásban. A zalaegerszegi bemutató ennek az előadásnak az adaptációja.

A két főszereplő, ahogy azt már említettem, két ellentétes karakter, így sajátos kettőst alkotnak, jó játéklehetőséget kínálva Schnell Ádámnak és Besenczi Árpádnak. Alakformálásuk nem mentes a sztereotípiáktól sem, előképeik között felfedezhetjük a Stan és Pan párost, de úgy általában is a joviális, életvidám, kövérkés, vicces fickót és a karót nyelt, éhezőművész kinézetű, búbanatos alanyi költőt. Elling a szorongóbb, nehezebben kommunikáló alkat, aki a kinti életben is ilyen marad, és Schnell Ádám külső gesztusokkal is ráerősít erre a szorongásra görnyedt vállával, merev mozdulataival, azzal, ahogy feszültebb helyzetekben tekergetni kezdi a haját. Besenczi Árpád Kjell Barne-ja egy nagy gyerek, aki a maga bizakodás és csüggedés közötti ingajáratában

mégiscsak képes kettőt lépni előre, ha egyet hátrál is. Összjátékuk szép pillanatokot is hoz. Kovács Olga oldott magabiztossággal formálja meg a kissé közönséges, de alapvetően jóindulatú lányt, Kjell Barne szerelmét. Bellus Attila olyan szociális gondozót alakít, aki inkább maga szorulna némi támogatásra, mintsem hogy hathatós segítséget nyújthasson másoknak. Pete Zsuzsanna meggyőzően csábos pincérnő.

Ha elfogadjuk, hogy az előadás sem mélyít a darab hangvételén, a tragikomédia felől inkább a könnyed komédia irányába billenti a mérleget, és így viszonyulunk a látottakhoz, helyére kerülnek a dolgok, és egy kellemes, akár rövid tűnődésre is készítő, de mélyebb nyomokat nem hagyó színházi este emlékével térhetünk haza.

„Kovács Olga oldott magabiztossággal formálja meg a kissé közönséges, de alapvetően jóindulatú lányt...”

„Pete Zsuzsanna meggyőzően csábos pincérnő...”

„Bellus Attila olyan szociális gondozót alakít, aki inkább maga szorulna némi támogatásra...”